

Sully PRUDHOMME – poeta filozofických úvah

Svojím literárnym dielom priniesol svedectvo o vznešenom idealizme, umeleckej dokonalosti a o vzácnom spojení kvalít srdca a rozumu. Priznal sa, že často ho už okrem filozofie a snívania nič nezaujímalo. Jeho básnická tvorba je plastickým vyjadrením foriem pre city a idey. Vedel dať do súladu ľudské túžby a ideály so súdobými objavmi prírodných vied. Svojím spisovateľským umením viedol ustavičný zápas o kladný zmysel života.

Sully Prudhomme (16. 3. 1839 – 7. 9. 1907), vlastným menom René Francois Armand Prudhomme, po váhaní medzi literatúrou a matematikou začal na technike, ale nakoniec doštudoval právo. Notárskej kariéry sa vzdal a celkom sa venoval literatúre a filozofii. Prežil sklamanie v láske, neoženil sa. V Ríme obdivoval sochy a písal o nich básne. Vo vojne Francúzska s Nemeckom sa stal dobrovoľníkom, ochorel a následkov sa nezbavil po celý život. V roku 1881 ho zvolili za člena Francúzskej akadémie. Za literatúru dostal prvú Nobelovu cenu (1901). Vyčerpaný ťažkou chorobou, osamotený zomrel. *Len málo vezmite si z môjho umenia, to, čo je blízke vám a vám znie ľubozvučné. Nech duše inak zísť sa radšej nemienia: veď jadrom priateľstva je cítiť nerozlučne: ostatok krehký je – a škoda lúčenia!*

Jeho dielo je reflexiou človeka, ktorý si uvedomuje svoje ľudské miesto vo vesmíre. Vcítением sa i rozvahou mysle zovšeobecnil, že *práve láska vystihuje samú podstatu prírody*. Stal sa psychológom vnímania ducha, pozorovateľom ľudských túžob. Šťastní sme len preto, že cítime, nie preto, že jestvujeme; veľkí sme preto, že myslíme... čo má väčšiu cenu: šťastie alebo veľkosť človeka?

Zhudobnil vesmír srdcom. Vytvoril slovné melódie myšlienok spojených s bohatstvom citu. Do kráľovstva poézie zasunul aj poznatky vedy a syntézu moderného uvažovania. *Ó príd', príd', Newton ľudských duší!* Chcel vystihnúť ľudskú podstatu dokonalým štýlom vyjadrenia duchovných poryvov mysle, obnažoval ľudské srdce. Správne slovo získalo v jeho očiach najvyššiu hodnotu, aby forma a obsah splynuli na nerozoznanie. *Pravá originalita nie je nič iné ako dokonalá úprimnosť pera, diktovaná srdcom... je to nemenná pravda, ktorú oživuje rozmanitosť ľudského srdca.*

Naznačme niekoľko jeho postrehov s charakterom poetických definícií:

- *Pokrytectvo je niekedy zhovievavosť ľudí voči nerestiam.*
- *Génius prekračuje konvencie a vidí veci také, aké sú.*
- *Ozajstná skromnosť je pocit dokonalosti, podľa ktorého meriame vlastnú hodnotu.*
- *Závisť je pýcha trpiaca priemernosťou.*
- *Dobre vyučovať znamená naučiť objavovať. Zaujímať sa o niečo, znamená predchnúť nádej zvedavosťou.*
- *Podstatou srdca je nežnosť. Pre nežnosť je príznačné, že dokáže vytušiť a domyslieť si.*
- *Láska má v sebe nekonečnú túžbu urobiť milovanú bytosť šťastnou; v tom je celá jej dôstojnosť, možno jediná.*

Prudhomme patrí k najfilozofickejším básnikom. Hudbu vnímal ako najušľachtilejšie umenie, ktoré vo svojej podstate vyjadruje myšlienky citu. Jej prostredníctvom chápeme vyššie svety smerujúce k Bohu. V sochárstve pochopil krásu tvaru, blahosklonnosť majestátnosti, ktorej ani čas a torzo neublíži. Maliarske diela obdivoval preto, že často vyjadrujú vnútro jemnými odtieňmi. Farby, línie, zvuky mu prinášali ešte neobjavené svety. *Umelec nikdy nedospeje k takej dokonalosti, aby bol spokojný sám so sebou, pretože model, ktorý mu vnucuje jeho ideál, presahuje vždy jeho schopnosť imitovať.* Napriek všetkému čo ho trápi, čo

nedosiahol, kde sa pomýlil a v čom neuspel, zostane znalý remesla básnika – filozof ako majster formy. *Všetci sme přítomní na pobožnosti.*

Doplňme ešte aspoň hrst' jeho myšlienok:

- *Všetky tvorivé prejavy ľudského ducha majú za následok iba odhalenie vzťahov. Génus je intuícia vzdialených vzťahov.*
- *Nešťastím človeka je, že miluje pravdu a musí na ňu čakať.*
- *Rozum – schopnosť poznať pravdu cez axiómy a usilovať sa o ňu uvažovaním, je v podstate neomylný. V tom spočíva božskosť človeka.*
- *Keby sme tak vedeli, akým spôsobom zomrieme, nerobili by sme nič iné, len by sme mysleli na smrť.*
- *Praktická filozofia nespočíva natoľko v hľadaní šťastia, ako skôr v umení zaobísť sa bez neho.*
- *Je naozaj šťastím, že podmienkou lásky nie je poznanie.*
- *Úsmev nikoho nenaučíme, sám v sebe nesie každému jasný úmysel.*
- *Keď sa nám zrútiť všetky ilúzie, stačí hľadať pravdu a znova sa mocne pripútame k životu.*
- *Každý posudzuje city iného len podľa skúseností, ktoré si mohol overiť sám na sebe.*

Sully Prudhomme nepoznal nič príjemnejšie na svete ako rozhovor s priateľom o smutných veciach. Odkázal nám: *Buď človekom, uvedom si to a správaj sa podľa toho!*

(Dušan Jedinák)

PUKNUTÁ VÁZA

*Kvetina zmiera v krehkej váze,
o ktorú vejár zavadil;
tak ľahunko, že pri náraze
ani len zvuk ho nezradil.*

*Ale tá rana po ovale
sa denne šíri hlodavá;
nevidená, no sklo sa stále
a stále viac jej poddáva.*

*Uniká voda biednej ruži,
kloní sa smutná, zoschnutá,
a nevie nik, čo vázu súži.
Ach, netknúť sa, je puknutá.*

*I srdca neraz ruka drahá
sa dotkne celkom nevinne,
a puklina sa predsa vzráha;
kvet lásky navždy zahynie.*

*Pred zrakom sveta si ju skrýva,
no jemná rana do srdca
sa plačúcky vždy hlbšie vrýva . . .
Je puknuté, ach, netknúť sa!*

Sully Prudhomme

(Slovenský spisovateľ, Vavrín, 1980)